

Datum: 5.9.2024

GMS - 390

MESTNI SVET
MESTNE OBČINE MARIBOR

**ZADEVA: PREDLOG ZA OBRAVNAVO NA REDNI SEJI MESTNEGA SVETA MESTNE
OBČINE MARIBOR**

NASLOV GRADIVA: SEZNAVITEV MESTNEGA SVETA MESTNE OBČINE MARIBOR S
PREDLOGOM ZAKONA O NAJSTAREJŠI TRTI NA SVETU

GRADIVO PRIPRAVIL: **Ime in priimek**
MAG. DEJAN KALOH

GRADIVO PREDLAGA: **Ime in priimek**
MAG. DEJAN KALOH

POROČEVALEC: **Ime in priimek**
MAG. DEJAN KALOH

PREDLOG SKLEPA: **Mestni svet Mestne občine Maribor se je seznanil s predlogom
Zakona o najstarejši trti na svetu in ga podpira**

OBRAZLOŽITEV

Najstarejša trta na svetu razen Odloka o razglasitvi Stare trte v mariborskem Pristanu za naravno znamenitost (MUV, št. 5/94), ki je bil sprejet v letu 1994 na občinski ravni, nima zakonskega predpisa, ki bi celovito urejal najstarejšo trto na svetu kot spomenik državnega pomena in zanjo zagotovil ustrezno financiranje iz državnega proračuna.

Najstarejša trta na svetu že od slovenske osamosvojitve dalje ni zgolj lokalna znamenitost, ampak predstavlja pomemben del slovenske kulturne in naravne dediščine, ki je tudi mednarodno priznana. Kot takšna zagotovo zasluži državno zaščito in regulacijo, ki bosta zagotovili ohranitev tega edinstvenega naravnega spomenika.

Z Zakonom o Najstarejši trti na svetu (ZNajT) se tako ustvarijo možnosti za ustrežnejšo varstvo in ohranitev te neprecenljive naravne vrednote Slovenije, ki je hkrati tudi del svetovne naravne dediščine. To bo omogočilo krepitev mednarodne prepoznavnosti Slovenije kot izjemne turistično-vinske destinacije ter ohranjanje bogate slovenske kulturne in naravne dediščine še za prihodnje rodove.

Z zakonom se določa vizija in poslanstvo območja najstarejše trte na svetu (v nadaljnjem besedilu se uporablja besedna zveza iz naslova zakona: Najstarejša trta). Mesto Maribor je samo uredilo lokalno zaščito s sprejetim občinskim odlokom. Velik promocijski korak je bil narejen z vpisom Najstarejše trte v svetovno znano knjigo Guinnessovih rekordov. Potomka Najstarejše trte raste ob svetovno znanem vinskem muzeju v Parizu imenovanem Musée du Vin. Ob predsedovanju Slovenije EU so se tam zbrali vsi kmetijski ministri vseh držav članic EU in bili navdušeni nad videnim – da po svetu rastejo potomke častitljive vinske starke, ki korenini že skoraj pol tisočletja v drugem največjem slovenskem mestu. Nenazadnje je dogovorjena tudi zasaditev potomke Najstarejše trte v mestu Schengen – 9. maja 2025 ob 40-letnici Schengenskega sporazuma. Po mnenju predlagatelja zakona in sopodpisnikov, je sedaj končno napočil čas, da tudi Republika Slovenija opravi svoje poslanstvo in da kot država opravi svoj »dolgi in obvezni« do Najstarejše trte in jo z zakonom pripozna kot spomenik državnega pomena.

Vizija območja Najstarejše trte je postati svetovno prepoznavna turistična destinacija za vse ljubitelje vinske kulture ter hkrati z bližnjim Muzejem najstarejše trte na svetu tudi mednarodno študijsko in raziskovalno središče za preučevanje, zaščito, skrb in ohranjanje vinskih trt ter trajnostni razvoj vinogradništva.

Poslanstvo območja Najstarejše trte je ohranjanje in negovanje bogate tradicije vinogradništva, ki je globoko zakoreninjena v zgodovini in kulturi Slovenije, ter v kontekstu vinogradništva na širšem območju Maribora neločljivo povezano z Najstarejšo trto. Območje Najstarejše trte si prizadeva za varovanje in trajnostni razvoj kulturnih in naravnih vrednot, ter za vzpostavitev sodobnih praks v vinogradništvu, ki spoštujejo naravo in okolje. S celostnim pristopom k ohranjanju dediščine in z aktivno promocijo vinske kulture si območje prizadeva postati svetovno prepoznavna turistično-vinska destinacija, ki bo privlačila obiskovalce in strokovnjake z vsega sveta ter prispevala k širjenju znanja in vrednot trajnostnega vinogradništva. Republika Slovenija je razdeljena na vinorodne regije s svojimi vinorodnimi okoliši. Raznolikost in odličnost slovenskih vinskih regij je za tako majhen prostor dejansko osupljiva. Zato je prav, da ta unikatni vinski biser, ki ga predstavlja najstarejša trta na svetu, ustrezno zaščitimo in da se kot država postavimo ob bok, iz zgodovinske perspektive gledano, najuglednejšim vinskim državam na svetu.

Cilj zakona je varstvo, ohranitev in promocija Najstarejše trte, ki je stara več kot 400 let, vključno z območjem rasti Najstarejše trte, kar predstavlja naravno, kulturno in gospodarsko povezano celoto.

Z zakonom se sledi naslednjim ciljem:

- dolgoročno ohranjanje kulturnih in naravnih vrednot povezanih z Najstarejšo trto,
- varstvo, ohranitev in promocija Najstarejše trte,
- varstvo in razvoj območja Najstarejše trte,
- uresničevanje in ohranjanje vizije Hiše Najstarejše trte,
- umestitev Republike Slovenije med vodilne vinorodne dežele in regije na svetu,
- pridobitev vrhunskega in edinstvenega protokolarnega darila naše države zaslužnim tujim gostom in osebnostim,
- uveljaviti Najstarejšo trto v širšem evropskem in svetovnem merilu in jo v najkrajšem možnem času vpisati na Unescov seznam naravne dediščine. Zakonska ureditev Najstarejše trte bi tako bila tudi jasen signal navzven, da gre za izjemen spomenik naravne dediščine, ki je zaradi svoje izjemne starosti vsekakor primeren kandidat za vpis na Unescov seznam naravne dediščine.

Z zakonom se sledi naslednjim načelom:

- načelu javnega interesa, ki pomeni, da je treba skrbeti in gospodariti s kulturnimi in naravnimi vrednotami ter temu prilagoditi trženje kulturne dediščine in naravnih vrednot. Ohranitev, vzdrževanje in zaščita Najstarejše trte so v javnem interesu, tradicionalne prireditve v zvezi z Najstarejšo trto pa so kulturna dediščina, ki jo je treba brezpogojno ohraniti;
- načelu odgovornosti, ki pomeni, da je treba pri gospodarjenju z Najstarejšo trto ravnati strokovno, skrbno in odgovorno;
- načelu preglednosti, ki pomeni, da se zagotavlja preglednost vodenja postopkov in sprejemanja odločitev v zvezi z območjem Najstarejše trte.

Poglavitne rešitve, ki se urejajo z zakonom:

- status Najstarejše trte,
- območje rasti Najstarejše trte,
- vizija in poslanstvo območja Najstarejše trte,
- organi upravljanja z Najstarejšo trto,
- način, načela, cilji in naloge skrbstva z Najstarejšo trto in upravljanja s Hišo najstarejše trte ter strokovni nadzor nad izvajanjem teh nalog in upravljanjem,
- temeljna promocija Najstarejše trte s podeljevanjem cepičev s certifikatom in podeljevanje protokolarnih stekleničk z vinom Najstarejše trte,
- financiranje iz proračuna Republike Slovenije za tekoče in investicijsko vzdrževanje območja Stare trte, za izvedbo tradicionalnih letnih prireditev v povezavi z Najstarejšo trto ter za promocijo Najstarejše trte kot naravne dediščine državnega pomena.